

EUROPOS KOMISIJOS ATSAKYMAI

Į EUROPOS AUDITO RŪMŲ SPECIALIOSIOS ATASKAITOS PASTABAS

**Programos „Horizontas 2020“ ir Europos
struktūrinių ir investicijų fondų sinergija.
Išnaudojamos ne visos galimybės**

Turinys

SANTRAUKA (I–IX dalys).....	2
ĮVADAS (1–9 dalys).....	3
AUDITO APIMTIS IR METODAS (10–13 dalys).....	5
PASTABOS (14–78 dalys).....	5
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS (79–91 dalys).....	10
1 rekomendacija. Gerinti bendradarbiavimą tarp ESI fondų ir bendrųjų programų valdyme dalyvaujančių institucijų.....	11
2 rekomendacija. Išnaudoti duomenų teikiamas galimybes sinergijai skatinti.....	12
3 rekomendacija. Daugiau išnaudoti žemynkryptę sinergiją.....	12
4 rekomendacija. Gerinti informacijos apie projektus, kuriems suteiktas PŽ, srautą.....	13

Šiame dokumente pateikiami pagal [Finansinio reglamento 259 straipsnį](#) Europos Komisijos parengti atsakymai į Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos pastabas. Jie bus paskelbti kartu su specialiaja ataskaita.

SANTRAUKA (I–IX dalys)

Komisijos atsakymai

I. Programa „Horizontas 2020“ ir ją pakeitusi programa „Europos Horizontas“ yra pagrindinės Europos Sąjungos programos, kuriomis remiami moksliniai tyrimai ir inovacijos. Jų galutinis tikslas – kurti darbo vietas, skatinti ekonomikos augimą bei pramonės konkurencingumą ir didinti Sąjungos patrauklumą mokslinių tyrimų ir plėtros (MTP) srityje.

Įgyvendinant Europos struktūrinius ir investicijų (ESI) fondus taip pat sutelkta daug išteklių, skirtų inovacijoms bei valstybėms narėms remti ir padėti mažinti inovacijų atotrūkį.

Moksliniams tyrimams ir inovacijoms 2014–2020 m. laikotarpiu Komisijos skirtas biudžetas atspindi ES siekį investuoti į Europos ateitį.

II. Pastaraisiais metais Komisija daug dėmesio skyrė sanglaudos politikos ir programos „Europos horizontas“ suartinimui, ypač ruošdamasi 2021–2027 m. laikotarpiui. Taip siekiama sustiprinti abiejų politikos sričių poveikį kuriant papildomumą, ypač mažiau išsivysčiusiuose ir periferiniuose regionuose. Skatinant integruotą požiūrį ir stiprinant šių pagrindinių ES priemonių (ir jų atitinkamų ramsčių bei politikos tikslų) sinergiją, galima sukurti naujas visoms pusėms naudingas situacijas. Pavyzdžiui, galima skatinti tvarią ir pažangią regioninę ekonominę plėtrą, kartu gerinant bendrą ES inovacijų ekosistemą, kad būtų geriau reaguojama į pagrindinius visuomenės uždavinius ir plėtojamos pagrindinės strateginės vertės grandinės.

Taikant tokį požiūrį atsiranda naujų galimybių padėti skatinti inovacijas visuose regionuose ir geriau integruoti mažiau išsivysčiusius ir periferinius regionus į Europos mokslinių tyrimų erdvę (toliau – EMTE) ir Europos inovacijų ekosistemą (toliau – EIE).

V. Jau 2014 m. Komisijos parengtame rekomendaciniame dokumente¹ pabrėžta, kad „šios naujos realybės įgyvendinimas bus mokymosi procesas, atsižvelgiant į tai, kad ESI fondų įgyvendinimui taikomos valstybių narių pasidalijamojo valdymo taisyklės, o programų „Horizontas 2020“, COSME, „Erasmus+“ ir kt. parama skirstoma ES lygmeniu (tai tiesiogiai arba netiesiogiai daro Komisija)“.

Komisija, bendradarbiaudama su biudžeto valdymo institucijomis, nagrinėja keletą aspektų, kuriais siekiama remti didesnę sinergiją, ypač 2021–2027 m. laikotarpiu, pavyzdžiui, su šiomis politikos sritimis susijusių reglamentų supaprastinimą ir suderinimą. Tai rodo jos įsipareigojimą užtikrinti realią sinergiją. Be to, imtasi tam tikrų veiksmų sinergijai skatinti. Komisija išleido brošiūrą, kurioje pateikiama praėjusio programavimo laikotarpio sinergijos pavyzdžių, ir pažangumo ženklą (PŽ) interneto svetainėje paskelbė programų, kuriomis remiamas PŽ, ir šio ženklą turėtojų, gaunančių finansavimą, pavyzdžių.

Vis dėlto geresnis ES politikos tikslų supratimas valstybių narių lygmeniu gali padėti užtikrinti geresnį jų strateginių dokumentų rengimą. Komisija pripažįsta, kad yra galimybių pagerinti ES politikos tikslų ir programų sinergiją bei suderinimą tiek ES, tiek nacionaliniu lygmenimis ir kad reikia dar daug ką nuveikti.

¹ Europos Komisija, Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas, „Enabling synergies between European Structural and Investment Funds, Horizon 2020 and other research, innovation and competitiveness-related Union programmes : guidance for policy-makers and implementing bodies“, Leidinių biuras, 2014 m., <https://data.europa.eu/doi/10.2776/84939>

VI. Neseniai atliktame tyrime² dėl prioritetų nustatymo pažangiosios specializacijos strategijose ES nustatyta, kad S3 strategijų prioritetinės sritys ES daugiausia grindžiamos nustatymo procesais, kai remiamasi objektyviais duomenimis. Dėl to ES valstybėse narėse ir regionuose taikomi prioritetų nustatymo metodai, pagal kuriuos apibrėžiamas ribotas, bet dažnai platus prioritetinių sričių rinkinys, orientuotas į MTP ir į labiau su technologijomis susijusias temas.

Komisija mano, kad pažangiosios specializacijos strategijos dažnai atitinka programos „Horizontas“ prioritetines sritis, net jei jos nėra aiškiai susietos.

Dėl plačios pažangiosios specializacijos prioritetų srities nebūtinai apribojama galimybė kurti sinergiją.

VII. Be to, nors visi programos „Horizontas 2020“ dotacijų gavėjai turi parengti panaudojimo vartotojų grandyje planus, jie ne visada atsižvelgia į ESI fondų finansavimą arba ne visada aiškiai nurodo juos kaip tolesnio mokslinių tyrimų rezultatų panaudojimo mechanizmą. Tai savaiame nekelia problemų, jei panaudojimo planai nepriklauso nuo tolesnio subsidijavimo iš ES biudžeto.

Daugelis vadovaujančiųjų institucijų sėkmingai įgyvendina inovacijų paramos priemones ir taip suteikia galimybes sukurti žemynkryptę sinergiją. Vis dėlto valstybės narės taip pat turėtų toliau stiprinti savo vidinius gebėjimus, kad kuo geriau išnaudotų didesnės sinergijos galimybes.

VIII. Viena iš pagrindinių sinergijos kūrimo priemonių – pažangumo ženklas, kuriuo pripažįstama pasiūlymo vertė ir padedama kitoms finansavimo įstaigoms pasinaudoti aukštos kokybės Komisijos vertinimo proceso privalumais.

Pažangumo ženklo gavėjai neprivalo pranešti apie jų projektų panaudojimą pagal kitas finansavimo priemones. Todėl Komisija negali nustatyti tikslaus projektų pasiūlymų, kuriems skirtas toks finansavimas, skaičiaus, tačiau jis gali būti didesnis nei tas, apie kurį savanoriškai pranešė Pažangumo ženklo praktinės bendruomenės nariai.

IX. Komisija pritaria rekomendacijoms.

IVADAS (1–9 dalys)

Komisijos atsakymai

01. Komisijos komunikate³ dėl programos „Horizontas 2020“ teigiama, kad „[m]oksliniai tyrimai ir inovacijos padeda kurti naujas darbo vietas, užtikrinti gerovę, gyvenimo kokybę ir visuotines viešąsias gėrybes. Jie padeda pasiekti mokslinių ir technologinių laimėjimų, kad būtų galima spręsti neatidėliotinus uždavinius, su kuriais susiduria visuomenė. Todėl siekiant skatinti pažangų, tvarų ir integracinį augimą, strategijoje „Europa 2020“ moksliniams tyrimams ir inovacijoms skirtas didžiausias dėmesys“.

² Europos Komisija, Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas, „Prioritetų nustatymo pažangiosios specializacijos strategijose ES tyrimas. Galutinė ataskaita“ (angl. *Study on prioritisation in smart specialisation strategies in the EU: final report*), Leidinių biuras, 2021 m., <https://data.europa.eu/doi/10.2874/068191>.

³ KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI „Bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Horizontas 2020“, COM(2011) 0808 final*.

Be to, ši politika yra vienas iš dabartinės Europos Komisijos (2019–2024 m.) politinių prioritetų⁴.

03. Komisija pabrėžia bendrą poreikį plėtoti sinergiją su kitomis Sąjungos programomis, pavyzdžiui, Bendra strategine ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos programa bei Konkurencingumo ir MVĮ programa.

04. Šis tikslas numatytas ir programos „Europos horizontas“ reglamente: „[...] Programa turėtų būti siekiama užtikrinti sinergiją su kitomis Sąjungos programomis: nuo projektų rengimo ir strateginio planavimo iki projektų atrankos, valdymo, komunikacijos, rezultatų sklaidos ir naudojimosi jais, taip pat stebėsenos, audito ir valdymo. [...] siekiant išvengti Sąjungos finansavimo kartojimosi bei dubliavimosi, didinti jo svėrto poveikį ir mažinti administracinę naštą pareiškėjams ir naudos gavėjams, turėtų būti galima sinergiją skatinti pirmiausia alternatyviais, mišriais bei kaupiamais finansavimu ir išteklių perkėlimu“.

Bendrujų nuostatų reglamente (BPR)⁵ (61 konstatuojamojoje dalyje) teigiama: „turėtų būti optimizuota fondų ir tiesiogiai valdomų priemonių sinergija. Reikėtų palengvinti paramos teikimą veiksams, kuriems jau suteiktas pažangumo ženklas arba kurie buvo bendrai finansuojami programos „Europos horizontas“ lėšomis su fondų įnašu. Sąlygos, kurios Sąjungos lygmeniu jau įvertintos prieš suteikiant pažangumo ženklą, kaip kokybės ženklą, arba bendrai finansuojant programos „Europos horizontas“ lėšomis, neturėtų būti vertinamos iš naujo, jeigu veiksmai atitinka šiame reglamente nustatytus tam tikrus reikalavimus. Tai turėtų taip pat padėti laikytis atitinkamų Komisijos reglamente (ES) Nr. 651/2014 nustatytų taisyklių“.

05. Pirmiau pateiktuose šaltiniuose pabrėžiama Europos Sąjungos politikos kryptių sinergijos plėtojimo svarba, kurią pripažino pagrindiniai suinteresuotieji subjektai. Atsižvelgdama į tai, Komisija išleido rekomendacinį dokumentą dėl galimybių užtikrinti kuo didesnę programos „Europos horizontas“ ir Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) sinergiją. Dokumente aprašomos naujos sinergijos galimybės ir vadovaujančiosioms institucijoms, programos „Europos horizontas“ nacionaliniams informacijos centrams bei programos „Europos horizontas“ projektų vykdytojams / rengėjams paaiškinama, kaip praktiškai įgyvendinti sanglaudos politiką. Jame pabrėžiama bendra visų dalyvių atsakomybė užtikrinant šios politikos sėkmę.

07. Audito Rūmai pabrėžia, kad ši užduotis yra sudėtinga, nes kai kurie skirtingų priemonių aspektai (tikslai, valdymas, įgyvendinimas ir prioritetų nustatymas) nevisiškai sutampa.

Programa „Horizontas 2020“ sutelkta į pažangių MTI rėmimą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 179 straipsnį. Sanglaudos politika siekiama skatinti ir remti bendrą darnų valstybių narių ir jų regionų vystymąsi pagal SESV 174 straipsnį, visų pirma mažinant regioninius skirtumus. ERPF ir programa „Horizontas“ yra ES priemonės, kuriomis remiamos investicijos į mokslinius tyrimus ir inovacijas.

Pastaraisiais metais Komisija daug dėmesio skyrė sanglaudos politikos ir programos „Europos horizontas“ suartinimui, ypač ruošdamasi 2021–2027 m. laikotarpiui. Taip siekiama sustiprinti abiejų politikos sričių poveikį kuriant papildomumą, ypač mažiau išsivysčiusiuose ir periferiniuose

⁴ 2019–2024 m. KADENCIJOS EUROPOS KOMISIJOS GAIRĖS (https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/political-guidelines-next-commission_en_0).

⁵ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės; OL L 231, 2021 6 30, p. 159–706.

regionuose. Skatinant integruotą požiūrį ir stiprinant šių pagrindinių ES priemonių (ir jų atitinkamų ramsčių bei politikos tikslų) sinergiją, galima sukurti naujas visoms pusėms naudingas situacijas.

AUDITO APIMTIS IR METODAS (10–13 dalys)

Komisija atsakymų nepateikė.

PASTABOS (14–78 dalys)

Komisijos atsakymai

14. Komisijos politika, vertinama atliekant Audito Rūmų auditą, siekiama tikslų, susijusių su regionine plėtra, moksliniais tyrimais ir inovacijomis. Šios politikos kryptys iš esmės buvo įgyvendinamos atskirai. Dėmesys sinergijos kūrimui yra palyginti naujas žingsnis į priekį įgyvendinant minėtas politikos kryptis. Nuo 2014–2020 m. programavimo laikotarpio pradžios Komisija aktyviai siekia skatinti sinergiją. Komisijos vaidmuo supaprastinant ir derinant su pirmiau minėtomis politikos kryptimis susijusius reglamentus rodo jos įsipareigojimą užtikrinti sėkmingą stipresnės sinergijos kūrimą.

16. Siekdama Europos Sąjungos tikslų, Komisija nuolat stengėsi, kad įvairios Sąjungos programos būtų vykdomos suderintai ir nuosekliai. Komisija palankiai vertina tai, kad atkreipiamas dėmesys į jos pastangas suderinti 2021–2027 m. laikotarpio reglamentus.

Komisija mano, kad jau bendromis pastangomis, kurias įgyvendinant buvo įgyvendinti 2021–2027 m. numatyti pakeitimai, pavyko padidinti informuotumą ir abipuses žinias apie tikslus ir galimybes, o tai savaime turėjo teigiamą poveikį.

19. Europos Parlamento mokslinių tyrimų tarnybos duomenimis, ši užduotis yra sudėtinga. Dokumente pateikiama keletas išvalgų ir pastabų apie tai, kokių veiksmų imtis toliau ir kaip įveikti sunkumus, kurie trukdo siekti didesnės sinergijos.

Komisijos tarnybos glaudžiai bendradarbiauja didindamos sinergijos galimybes – taiko labiau suderintas 2021–2027 m. laikotarpio taisykles ir atspindi visų susijusių teisės aktų (programos „Europos horizontas“, sanglaudos politikos, Bendrojo bendrosios išimties valstybės pagalbos srityje reglamento) nuostatas. Šiuo metu tarnybos bendradarbiauja siekdamos užtikrinti, kad ERPF vadovaujančiosios institucijos ir MTI suinteresuotieji subjektai pasinaudotų naujosios daugiametės finansinės programos teikiamomis galimybėmis sukurti ir užtikrinti kuo didesnę įvairių tipų sinergiją. Naujos galimybės jau keletą kartų buvo pristatytos valstybėms narėms, regionams ir suinteresuotiesiems subjektams. Be to, nuo 2022 m. liepos 5 d. galima susipažinti su naujomis gairėmis dėl galimybių užtikrinti kuo didesnę programos „Europos horizontas“ ir Europos regioninės plėtros fondo sinergiją⁶.

⁶ C(2022) 4747 final: KOMUNIKATAS KOMISIJAI „Komisijos pranešimo dėl ERPF programų ir programos „Europos horizontas“ sinergijos projekto turinio patvirtinimas“ (angl. *Approval of the content of a draft Commission Notice on the synergies between ERDF programmes and Horizon Europe*), 2022 m. liepos 5 d.

21. Nors esama daug informacijos mainų tarp Komisijos ir nacionalinių bei regioninių suinteresuotųjų subjektų galimybių ir mechanizmų, įskaitant oficialų Komisijos, valstybių narių ir atitinkamų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimo procesą teisėkūros proceso metu ir vėlesnį priemonių programavimą bei įgyvendinimą (pvz., strateginis programavimas, Pažangumo ženklų praktinė bendruomenė), reikėtų dėti daugiau pastangų užtikrinti įgyvendinimo sinergiją (žr. Komisijos atsakymą į 19 dalies pastabas).

1 LANGELIS. Pažangumo ženklų praktinė bendruomenė: teigiamas kelių lygių bendradarbiavimo pavyzdys.

PŽ praktinės bendruomenės nariai – tai daugiausia ERPF vadovaujančiosios institucijos, taip pat kitos viešosios ir privačios įstaigos, turinčios finansavimo įgaliojimus ir įsipareigojusios įgyvendinti PŽ palankius veiksmus, kurios nusprendė savanoriškai prisijungti prie bendruomenės. Šiuo metu bendruomenėje yra apie 250 narių ir ji veiklą vykdo rengdama reguliarius posėdžius, kuriems pirmininkauja Komisija. Ji turi bendruomenės platformą (SINAPSE), kurioje galima keistis informacija ir gerą patirtimi, susijusia su pažangumo ženklu.

24. Nuo pat ankstyvųjų programos „Horizontas 2020“ etapų Komisija laikosi nuomonės, kad geresnė komunikacija nacionaliniu lygmeniu gali pagerinti nuoseklų ES programų įgyvendinimą.

Tai patvirtinta (2014 m.) gairių („Nacionalinių ir regioninių institucijų, dalyvaujančių programoje „Horizontas 2020“ ir kitose susijusiose ES programose, veiksmams“) 3.3 punkte. Šiame punkte nurodoma, kad įvairios ES programas įgyvendinančios institucijos, pavyzdžiui, programos „Horizontas 2020“ nacionaliniai informacijos centrai, Europos įmonių tinklas ir kt., turi bendradarbiauti su nacionalinėmis vadovaujančiosiomis institucijomis ir didinti informuotumą apie ESI fondų ir programos „Horizontas 2020“ finansavimo panaudojimo galimybes.

Be to, jame rekomenduojama rengti seminarus, kuriuose dalyvautų atitinkamos vadovaujančiosios institucijos (VI) ir įstaigos, atsakingos už mokslinius tyrimus ir inovacijas pažangiosios specializacijos srityje, bei įvairių programų – „Horizontas 2020“, COSME ir kt. – komitetų atstovai, kad būtų galima apsvarstyti galimą sinergiją ir sprendimų dėl finansavimo sinchronizavimą, reguliariai keistis informacija ir abipusiškai susipažinti su mokslinių tyrimų ir inovacijų strategijų, skirtų pažangiosios specializacijos (RIS3) iniciatyvai, įgyvendinimo padėtimi. Pavyzdžiui, jie galėtų išnagrinėti galimą alternatyvų programos „Horizontas 2020“ aukštos kokybės pasiūlymų, kurių balai viršija ribą ir kuriems nebuvo skirta pakankamai programos „Horizontas 2020“ biudžeto lėšų, finansavimą ir (arba) perorientavimą.

26. Informaciją apie pagal bendrąsias programas remiamus projektus galima rasti programos „Horizontas 2020“ rezultatų suvestinėje⁷, taip pat CORDIS⁸ interneto svetainėje, duomenų bazėje „Kohesio“⁹ ir atskirų programų interneto svetainėse.

Be to, bendrųjų programų duomenys skelbiami oficialiame Europos duomenų portale „data.europa.eu“¹⁰ kaip atviri duomenys, taip užtikrinant skaidrumą, pakartotinį naudojimą ir susiejimą su bet kuriuo išorės suinteresuotuoju subjektu.

29. Komisija sukūrė duomenų ir informacines priemones, kad būtų galima lengvai ir skaidriai teikti informaciją apie MTI bendrųjų programų paramos gavėjus (programos „Horizontas 2020“ rezultatus

⁷ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/horizon-dashboard>.

⁸ <https://cordis.europa.eu/>.

⁹ <https://kohesio.ec.europa.eu/en/>.

¹⁰ <https://data.europa.eu/lt>

suvestinė, kurią taip pat galima rasti finansavimo ir konkursų galimybių portale¹¹) ir apie ES sanglaudos politiką (duomenų bazė „Kohesio“), kurios pradėtos įgyvendinti 2022 m. kovo mėn.

Duomenys apie MTI programas, ypač programą „Horizontas 2020“, yra viešai prieinami. MTI programos „Horizontas 2020“ projektų atveju, be CORDIS, Komisija valstybėms narėms suteikė riboto naudojimo duomenų bazę eCORDA, iki kol 2018 m. buvo pradėta naudoti vieša programos „Horizontas 2020“ rezultatų suvestinė (o 2021 m. ji buvo integruota į programos „Horizontas 2020“ rezultatų suvestinę). Su šia rezultatų suvestine galima susipažinti finansavimo ir konkursų galimybių portale ir ji yra prieinama plačiajai auditorijai.

Taip pat žr. atsakymą į 31 dalies pastabas.

30. Programos „Horizontas 2020“ ir sanglaudos politikos duomenų bazės yra skirtingo formato, o tai atspindi šių priemonių teisinės sistemos skirtumus.

Bendrą ir statišką taksonomiją sudėtinga įdiegti ir dėl skirtingų priemonių taikymo sričių. S3 strategijų atveju nereikalaujama, kad jos būtų nustatytos pagal tam tikrą fiksuotą klasifikaciją (pvz., NACE – Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius); jos yra nustatomos pagal principu „iš apačios į viršų“ grindžiamą verslininkystės galimybių paieškos procesą.

31. ESI fondų ataskaitų teikimo ir stebėsenos mechanizmai atitinka teisės aktų reikalavimus ir laikomi tinkamais politikos stebėsenai vykdyti.

Komisija mano, kad, nors abi duomenų bazės nėra sąveikios, esamos funkcijos jau iš dalies suteikia galimybę rasti atitinkamą informaciją.

Pavyzdžiui, duomenų bazėje „Kohesio“ pritaikius intervencinių priemonių srities filtrą iš tiesų galima rasti visus iš Sanglaudos fondo finansuojamus MTI projektus. Didžioji dauguma (daugiau kaip 85 proc.) visų investicijų, susijusių su S3 strategija, yra sutelkta į nedaug intervencinių priemonių sričių.

Naudotojai gali derinti šį teminį filtrą su papildomais filtrais (pvz., šalies, programos, fondo), kad patikslintų paiešką ir gautų MTI projektų sąrašą, taip pat įžvalgas apie geografinę aprėptį ir išsamią informaciją apie susijusius naudos gavėjus.

Be to, duomenų bazėje „Kohesio“ naudojamos semantinės paieškos funkcijos, pagrįstos dirbtiniu intelektu, leidžiančios naudotojams rasti MTI projektus konkrečiose srityse, kurios tiesiogiai nepatenka į pirmiau minėtas intervencinių priemonių sritis (pvz., vėžio moksliniai tyrimai).

Šiuo metu siekiama klasifikuoti projekto pavadinimą ir aprašymą pagal Leidinių biuro valdomą „EuroVoc“ kontrolinį žodyną. Tai įgyvendinus, dar labiau pagerės į duomenų bazę „Kohesio“ įtrauktų duomenų paieška.

Be to, CORDIS interneto svetainėje duomenys jau teikiami pagal „EuroSciVoc“ klasifikaciją, todėl juos galima tam tikru lygiu susieti su duomenų baze „Kohesio“.

Komisija pripažįsta, kad reikia tobulinti esamas duomenų sistemas, gerinti duomenų paiešką ir atvaizdavimą, sinergijos stebėseną ir gerosios patirties pavyzdžių propagavimą.

¹¹ <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home>.

32. Komisija ir nacionalinės valdžios institucijos daugiausia dėmesio skiria joms pavestos politikos įgyvendinimui. Sinergijos stebėseną taip pat nebuvo įtraukta į teisės aktuose nustatytus reikalavimus, keliamus stebėsenai pagal BNR.

33. Komisija nuolat stengiasi geriau įgyvendinti savo politiką. Todėl siekiant šio tikslo labai svarbu geriau parengti stebėsenos procesą. Taip pat svarbu tai, kaip atitinkama informacija įtraukiama į sprendimų priėmimo procesą.

Šiomis aplinkybėmis informacijos rinkimas, siekiant padaryti išvadas apie programos įgyvendinimą (stebėseną), turi būti grindžiamas praktinėmis priemonėmis, kurios palengvintų šį procesą ir neužkrautų pernelyg didelės naštos programų naudotojams. Sanglaudos politikos fondų stebėsenos sistemos teisinėje sistemoje nenumatyta, kad vadovaujančiosios institucijos turi privalomai ir sistemingai teikti ataskaitas dėl pažangumo ženklų (PŽ) naudojimo.

Be to, nėra įdiegta pasiūlymų, kuriems suteiktas PŽ, stebėsenos sistema, nes jie faktiškai nepatenka į programos „Horizontas“ projektų stebėsenos procesą.

Dėl programos „Europos horizontas“ ataskaitų teikimo sistemos ir paslaugų bei priemonių, prieinamų paramos gavėjams pagal programos „Europos horizontas“ rezultatų sklaidos ir naudojimosi jais strategiją, pavyzdžiui, portalų „Horizon Results Booster“ ar „Horizon Results Platform“, pagal programą „Europos horizontas“ bus surinkta daugiau informacijos apie tolesnius veiksmus, susijusius su projektų rezultatais, palyginti su programa „Horizontas 2020“.

34. Vertinant šį programų aspektą negalima nepaisyti nacionalinių valdžios institucijų vaidmens.

36. Komisija ėmėsi keleto veiksmų, kaip nurodė Audito Rūmai.

Rekomendacinis dokumentas dėl sinergijos, išleistas labai ankstyvu programos „Horizontas 2020“ įgyvendinimo etapu, yra pagrindinis su šiuo tikslu susijęs dokumentas.

Kalbant apie politikos rėmimo priemonę, tarpusavio mokymosi veikla nesiekia suburti visų valstybių narių. Tokių diskusijų rezultatų sklaida kitų šalių labai užtikrinama teikiant ataskaitas ir rengiant seminarus, kuriuose pristatomos išvados, skelbiamos politikos rėmimo priemonės interneto svetainėje.

Komisija taip pat dalyvavo daugelyje nacionalinių ir regioninių seminarų, kuriuose vietos ar nacionalinių valdžios institucijų prašymu pristatė sinergiją, ir juos rengė pati.

41. Nacionalinio lygmens institucijos, atsakingos už ES programų valdymą, atlieka svarbų vaidmenį rengiant strateginius veiksmus ir sėkmingai juos įgyvendinant.

47. ES valstybėse narėse ir regionuose apibrėžtas ribotas, bet dažnai platus prioritetinių sričių rinkinys, orientuotas į MTP ir į labiau su technologijomis susijusias temas. Vis dėlto dėl plačios prioritetų srities nebūtinai apribojama galimybė kurti sinergiją.

51. Komisija pakartoja, kad svarbu stiprinti nacionalinių administracijų gebėjimus remti potencialius paramos gavėjus dotacijų skyrimo procedūrų paraiškų teikimo etapu, nes taip labai prisidedama prie sėkmingo Sąjungos programų įgyvendinimo (nacionaliniu lygmeniu).

BENDRAS ATSAKYMAS Į 56–63 DALIŲ PASTABAS

Komisija pripažįsta, kad svarbu remti žemynkryptę sinergiją kaip galimą tolesnės mokslinių tyrimų, kurie gali turėti reikšmingą poveikį teritorijos socialiniam ir ekonominiam vystymuisi, rezultatų sklaidos ir panaudojimo mechanizmą.

64. Tiesiogiai valdomų MTI programų, pavyzdžiui, programos „Horizontas 2020“ ir ERPF finansuojamos INTERREG programos, informacijos sąveikos pavyzdys – programų „Horizontas 2020“ ir INTERREG sinergijos atvaizdavimo įrankis (suderinamumo priemonė), sukurtas atsižvelgiant į poreikį, išreikštą paskelbus INTERREG CE programos eksperimentinį kvietimą teikti pasiūlymus dėl rezultatų išnaudojimo. Ši priemonė yra viešai prieinama finansavimo ir konkursų galimybių portale (žr. atsakymą į 29 dalies pastabas). Imamasi tolesnių veiksmų, kad INTERREG programos „keep.eu“ duomenų bazė¹², valdoma pagal programą „Interact“, būtų papildyta nekintamais dalyvių identifikatoriais, tokiais kaip dalyvio tapatybės kodas (DTK), taip ateityje sustiprinant abiejų programų sinergijos aspektą.

69. Pažangumo ženklas pirmą kartą sukurtas pagal programą „Horizontas 2020“ ir įtvirtintas pagal programą „Europos horizontas“. Pažangumo ženklo naudojimą sanglaudos politikos programose ketinama toliau skatinti stiprinant MTI bendrųjų programų ir Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) sinergiją.

71. Nepaisant to, kad 2013 m. BPR ir veiksmų programose, priimtose prieš 2015 m. pradėdant įgyvendinti pažangumo ženklo iniciatyvą, nėra nuorodų į pažangumo ženklą, Komisija stengiasi rinkti informaciją apie nacionalines ir (arba) regionines PŽ paramos schemas, sukurtas Praktinės bendruomenės narių. Tačiau ataskaita teikiama savanoriškai. Buvo pranešta tik apie 15 EIT programos „Accelerator“ / 2 etapo MVĮ priemonės pažangumo ženklo paramos schemų 11-oje šalių. Tiek pat schemų buvo sukurti ir programos „Marie Skłodowskos-Curie veiksmi“ pažangumo ženklo atveju. Tačiau Komisija neturi tikslių duomenų apie tai, kiek pažangumo ženklo projektų galiausiai buvo finansuoti.

72. Kalbant apie tris susiejimo projektus, nors paramos PŽ priemonės nebuvo įtrauktos į veiksmų programas, Komisija žino, kad ERPF jomis pasinaudojo.

74. Pradėjus įgyvendinti pažangumo ženklo iniciatyvą, Komisija ėmėsi keleto veiksmų, kad padidintų projektų, kuriems suteiktas PŽ, panaudojimą. Vienas iš pavyzdžių – Bendrojo bendrosios išimties reglamento (BBIR) pakeitimas, suteikiantis galimybę valstybėms narėms įgyvendinti tam tikras pagalbos priemones (įskaitant projektų, kuriems suteiktas PŽ, finansavimą) iš anksto nepranešus.

Taip sudarytos sąlygos taikyti supaprastinimus, kuriuos vadovaujančiosios institucijos laiko esminiais sinergijai įgyvendinti: remti pažangumo ženklus tiesiogiai (t. y. neatliekant naujo pasiūlymo MTI kokybės vertinimo) ir taikyti pagal programą „Europos horizontas“ tinkamų finansuoti išlaidų kategorijas, didžiausias sumas ir apskaičiavimo metodus. Taip išvengiama paramos gavėjų ir vadovaujančiųjų institucijų pastangų dubliavimosi teikiant, vertinant ir atrenkant veiksmus ERPF paramai gauti.

75. Tiek 2014–2020 m., tiek 2021–2027 m. sanglaudos politikos reglamentuose nustatyta bendra taisyklė remti investicijas tik į MVĮ, nes parama mažosioms ir vidutinėms įmonėms yra Sąjungos politinis prioritetas.

¹² <https://keep.eu/>.

Kaip ir 2014–2020 m. reglamentuose, 2021–2027 m. reglamentuose numatyta viena išimtis, pagal kurią galima investuoti į kitas įmones nei MVĮ, kai tokios investicijos daromos bendradarbiaujant su MVĮ mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje.

Tai, kad parama neteikiama sunkumų patiriančioms įmonėms, yra dar vienas patikimu finansų valdymu grindžiamos politikos kertinis akmuo. Vieninteliai nukrypimai nuo bendros taisyklės buvo padaryti po COVID-19 pandemijos, kai buvo suteikta galimybė teikti paramą sunkumų patiriančioms įmonėms, jei tai buvo leista pagal laikinąją valstybės pagalbos sistemą, sukurtą siekiant reaguoti į išskirtines aplinkybes, arba pagal *de minimis* principą.

BENDRAS ATSAKYMAS Į 76 IR 77 DALIŲ PASTABAS

Automatinio pranešimo apie visų tipų suteiktus pažangumo ženklus mechanizmą gali būti sudėtinga sukurti, o išlaidos gali viršyti naudą. Tačiau Komisija svarsto galimybę ateityje sukurti tokį EIT pažangumo ženklo mechanizmą.

Kol kas vadovaujančiosios institucijos ir kitos suinteresuotos finansavimo įstaigos, pateikusios prašymą, gauna išsamią informaciją apie savo šalyje ir (arba) regione pateiktus projektų pasiūlymus, kuriems suteiktas pažangumo ženklas ir dėl kurių duotas sutikimas. Nuo 2015 m. ši informacija taip pat teikiama Praktinės bendruomenės nariams per bendruomenės platformą (SINAPSE). Tačiau ne visos vadovaujančiosios institucijos yra Praktinės bendruomenės narės, nes registracija nėra privaloma.

Nuo 2015 m. specialioje pažangumo ženkliui skirtoje svetainėje pateikiama išsami informacija apie šią iniciatyvą, naudojimąsi ja, finansavimo galimybes bei informacija finansavimo įstaigoms. Svetainėje galima rasti funkcinę e. pašto dėžutę, parašius į kurią galima gauti atsakymus į galinčius kilti klausimus.

Komisija viešojoje programos „Horizontas 2020“ rezultatų suvestinėje pateikia apibendrintus duomenis apie projektų pasiūlymus, kuriems suteiktas PŽ.

78. Komisija ragina vadovaujančiąsias institucijas kiekviename Praktinės bendruomenės posėdyje pasidalyti savo nacionaline ar regionine gerąja patirtimi ir su praktinėmis bendruomenėmis aptarti įgyvendinimo klausimus. Komisija žino apie kitas valstybes nares, kurios įdiegė sistemas, užtikrinančias optimalų informacijos apie pažangumo ženklą srautą.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS (79–91 dalys)

Komisijos atsakymai

BENDRAS ATSAKYMAS Į 79 IR 80 DALIŲ PASTABAS

Pripažindama, kad dar reikėtų tobulinti žemynkryptės sinergijos įgyvendinimą, Komisija pažymi, kad 2021–2027 m. laikotarpiu programos „Europos horizontas“ ir sanglaudos politikos programų sinergijos galimybės labai padidėjo dėl labiau suderintų taisyklių visuose susijusiuose teisės aktuose (programos „Europos horizontas“, sanglaudos politikos, valstybės pagalbos BBIR), kuriomis siekiama užtikrinti Sąjungos pridėtinę vertę, išvengti dubliavimosi ir siekti kuo didesnio veiksmingumo bei administracinio supaprastinimo. ERPF tikslas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje – remti glaudžiai su rinka susijusius mokslinius tyrimus ir mokslinių tyrimų rezultatų panaudojimą

(taip pat ir rezultatų, gautų įgyvendinant programos „Horizontas“ projektus). Tai pagrindinė sąlyga siekiant įgyvendinti žemynkryptę sinergiją.

Komisija pabrėžia, kad atitinkamuose teisiniuose pagrinduose nereikalaujama sistemingai stebėti sinergijos. Vis dėlto Komisija nustatė ir propagavo kai kuriuos gerosios patirties pavyzdžius, pvz., parengė pavyzdžių rinkinius („ES fondų bendradarbiavimas siekiant darbo vietų kūrimo ir ekonomikos augimo“ (angl. *EU funds working together for jobs & growth*), „Bendrųjų mokslinių tyrimų ir inovacijų programų („Horizontas 2020“) ir Europos struktūrinių ir investicijų fondų (ESI fondų) sinergija“ (angl. *Synergies between Framework Programmes for Research and Innovation and European Structural and Investment Funds*) ir skleidė informaciją apie eksperimentinį kvietimą teikti pasiūlymus „Kuo didesnis rezultatų išnaudojimas stiprinant koordinavimą“ (angl. *Capitalisation through coordination*) pagal Vidurio Europai skirtą programą INTERREG.

81. Komisija mano, kad jos pagrindinės tarnybos, atsakingos už bendrąsias mokslinių tyrimų ir inovacijų programas ir ESI fondus, t. y. Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD ir Regioninės ir miestų politikos GD, gerai bendradarbiauja tiek oficialiai, tiek neoficialiai, o PŽ praktinės bendruomenės atveju taip pat įtraukia suinteresuotuosius subjektus, atsakingus už programų rengimą ir įgyvendinimą nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis. Tačiau nacionaliniu lygmeniu galima dar labiau skatinti bendradarbiavimą tarp institucijų, atsakingų už programų įgyvendinimą ar pagalbą jas įgyvendinant.

1 rekomendacija. Gerinti bendradarbiavimą tarp ESI fondų ir bendrųjų programų valdyme dalyvaujančių institucijų

Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

Komisija pripažįsta valstybių narių institucijų, atsakingų už MTI politiką ir veiklą, ir nacionalinių sanglaudos politiką įgyvendinančių institucijų, atsakingų už MTI, bendradarbiavimo gerinimo svarbą ir pridėtinę vertę. Šių bendruomenių suartinimas padės užmegzti ir puoselėti ryšius ir užtikrinti keitimąsi žiniomis bei patirtimi.

82. Komisija mano, kad svarbu palengvinti prieigą prie informacijos apie projektus ir paramos gavėjus, remiamus iš jos fondų ir pagal jos priemones. Kalbant apie ERPF, neseniai (2022 m. kovo mėn.) pradėjusioje veikti duomenų bazėje „Kohesio“ pateikiama išsami ir naujausia informacija apie sanglaudos politikos lėšomis remiamus projektus ir paramos gavėjus. Joje apibendrinama, standartizuojama ir sąveikiu formatu pateikiama informacija, kurią vadovaujančiosios institucijos skelbia veiksmų sąrašė.

Programos „Horizontas 2020“ rezultatų suvestinėje pateikiami išsamūs duomenys apie finansuojamus projektus ir jų paramos gavėjus.

83. Komisija pripažįsta, kad reikia tobulinti esamas duomenų sistemas, duomenų paiešką ir atvaizdavimą, tačiau mano, kad šiuo metu sąveiki duomenų bazė, kurioje būtų naudojama bendra ir statiška taksonomija, nėra būtina, kad būtų galima užtikrinti tinkamą funkcionalumą, pvz., duomenų paiešką duomenų bazėje ar atvaizdavimą. Komisija mano, kad esamų duomenų bazių funkcijos suteikia galimybę rasti atitinkamą informaciją.

84. Komisija mano, kad svarbu stebėti, kaip naudojamosi esamais sinergijos mechanizmais. Kai kuriais atvejais tai padaryti iš esmės sudėtinga, be kita ko, dėl to, kad atitinkama informacija prieinama tik valstybių narių lygmeniu. Teisinio reikalavimo teikti ataskaitas nėra, tačiau Komisija

nagrinėja savanoriškų informacijos rinkimo metodų galimybes, pvz., pažangumo ženklo rezultatų suvestinę.

Net ir nevykdydama sistemingos stebėsenos, Komisija sugebėjo nustatyti ir propaguoti gerosios patirties pavyzdžius. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/seal-excellence_en

Komisija nuolat vykdo informuotumo didinimo veiklą (PŽ interneto svetainėje, per socialinės žiniasklaidos kanalus, nacionalinius informacijos centrus ir Europos įmonių tinklą) ir skatina sinergijos koncepciją įvairiuose tiksliniuose renginiuose (pvz., Mokslinių tyrimų darbo grupėje, Europos regionų ir miestų savaitėje).

2 rekomendacija. Išnaudoti duomenų teikiamas galimybes sinergijai skatinti

Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

Komisija pripažįsta, kad reikia tobulinti esamas duomenų sistemas, gerinti duomenų paiešką ir atvaizdavimą, sinergijos stebėseną ir gerosios patirties pavyzdžių propagavimą.

85. Siekdama remti stipresnę sinergiją, 2022 m. liepos 5 d. Komisija paskelbė Komisijos pranešimą dėl programos „Europos horizontas“ ir ERPF programų sinergijos (toliau – gairės dėl sinergijos)¹³, kuriuo stiprinama suinteresuotųjų subjektų kompetencija ir gebėjimai įgyvendinti naujas galimybes.

86. Nuo 2022 m. liepos mėn. Komisija pradėjo sklaidos renginių ir seminarų ciklą, siekdama paaiškinti naująsias gaires dėl sinergijos suinteresuotiesiems subjektams valstybėse narėse. Ši veikla artimiausiais mėnesiais bus tęsiama.

87. Neseniai atliktame tyrime¹⁴ dėl prioritetų nustatymo pažangiosios specializacijos strategijose ES nustatyta, kad S3 strategijų prioritetinės sritys ES daugiausia grindžiamos nustatymo procesais, kai remiamasi objektyviais duomenimis. Dėl to ES valstybėse narėse ir regionuose taikomi prioritetų nustatymo metodai, pagal kuriuos apibrėžiamas ribotas, bet dažnai platus prioritetinių sričių rinkinys, orientuotas į MTP ir į labiau su technologijomis susijusias temas. Vis dėlto dėl plačios prioritetų srities nebūtinai apribojama galimybė kurti sinergiją.

90. Visi programos „Horizontas 2020“ dotacijų gavėjai turi parengti panaudojimo vartotojų grandyje planus, tačiau jie ne visada atsižvelgia į ESI fondų finansavimą kaip į tolesnio mokslinių tyrimų rezultatų panaudojimo mechanizmą. Tai savaime nekelia problemų, jei panaudojimo planai nepriklauso nuo tolesnio subsidijavimo iš ES biudžeto.

Mažą nuorodų į ERPF skaičių lemia ir tai, kad sunku keleriems metams į priekį nustatyti, kokie fondai bus naudojami.

3 rekomendacija. Daugiau išnaudoti žemynkryptę sinergiją

Komisija pritaria šiai rekomendacijai.

¹³ Žr. atsakymą į 19 dalies pastabas.

¹⁴ Europos Komisija, Regioninės ir miestų politikos generalinis direktoratas, „Prioritetų nustatymo pažangiosios specializacijos strategijose ES tyrimas. Galutinė ataskaita“ (angl. *Study on prioritisation in smart specialisation strategies in the EU: final report*), Leidinių biuras, 2021 m., <https://data.europa.eu/doi/10.2833/154438>.

4 rekomendacija. Gerinti informacijos apie projektus, kuriems suteiktas PŽ, srautą

Komisija pritaria šiai rekomendacijai ir pagerins informacijos apie projektus, kuriems suteiktas pažangumo ženklas, srautą.